

ปัญหาหลวงปู่มั่น

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๔๒

ณ วัดป่าสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม (อ่านคำถาม) “สุอุปาทิเสสนิพพานนั้นได้แก่พระอรหันต์ที่ยังมีชีวิตอยู่ อุปาทิเสสนิพพานนั้นได้แก่พระอรหันต์ที่นิพพานแล้ว ถ้าเช่นนั้นท่านคงหมายถึงเศษนามรูป เนื้อ และกระดูกที่เหลืออยู่นั่นเอง”

ตอบ (อ่านคำตอบ) “ไม่ใช่ ถ้าเศษเนื้อกระดูกทั้งหมดเป็นอุปาทิเสสนิพพานเช่นนั้น ใครๆ ตายก็คงเป็นอุปาทิเสสนิพพานได้เหมือนกัน เพราะเนื้อและกระดูกชีวิตจิตใจก็ต้องหมดไปเหมือนกัน”

หลวงปู่ นี้ คำว่าเศษเนื้อและกระดูกที่คนตาย ถ้าพระอรหันต์สุอุปาทิเสสนิพพานกับอุปาทิเสสนิพพานมันต่างกันตรงนี้ไง ต่างที่ว่า คำตอบนี้ควรจะเป็นคำถาม ไม่ใช่คำตอบนี้เป็นคำตอบ เพราะว่าถ้าเศษเนื้อและกระดูกนี้เป็นเศษของพระอรหันต์ พระอรหันต์นะ พระอรหันต์เป็นพระอรหันต์ พระอรหันต์จะนิพพานนะ พระอรหันต์เหาะไปอยู่บนอากาศ แล้วพ่อและแม่สองเมืองแย่งศพกันจะแย่งศพกัน กลัวปัญหาจะเกิดขึ้น พระอรหันต์เหาะขึ้นไปเลยนะ แล้วดับขันธ ดาบบนอากาศ แล้วแยกศพข้างหนึ่งไปตกข้างญาติฝ่ายพ่อ ศพข้างหนึ่งไปตกญาติฝ่ายแม่ เห็นไหม นี่พระอรหันต์เวลาจะตาย

ไอ้คนที่ว่า...“เศษเนื้อกระดูก ถ้าคนตายกับพระอรหันต์ตาย ถ้าแค่นี้เป็นสุอุปาทิเสสนิพพาน มันต้องเป็นพระอรหันต์กันทั้งหมด”

ถ้าตอบอย่างนี้ละ ตอบว่า

“ถ้าตายแล้วทิ้งเศษเนื้อและเศษกระดูก คนธรรมดาตายก็ต้องเป็นพระอรหันต์หมด เพราะคนธรรมดาตายก็ตายเพราะทิ้งธาตุขันธ์ไป ทิ้งธาตุ ๔ ทิ้งเนื้อกับกระดูกไว้ที่นี้ใช้ไหม แล้วตายไป ถ้าเป็นเศษเนื้อเศษกระดูกคนตายนี้ก็ต้องเป็นพระอรหันต์ด้วย”

คำตอบเป็นอย่างนั้น แต่น้ำมันไม่ใช่

ดูอย่างเช่นอาจารย์จวนนะ อาจารย์จวนท่านมาเครื่องบินตก ก่อนที่จะลงจากวัดไป ท่านเขียนไว้บนกระดานดำ “วัดนี้ยกให้ท่านแยง” นี่! พระอรหันต์ และพอท่านตายไปแล้วเผา ๗ วัน กระดูกเป็นพระธาตุเลย คือท่านรู้ท่านจะต้องมาตาย แต่ท่านไม่เคยหวั่นไหวเลยเห็นไหม มาแบบปกติ แล้วในวัดไม่ให้บอกใคร ไม่ให้ใครรู้เรื่องเลย ตายแบบสนิทมากเห็นไหม คือว่าพระอรหันต์ไม่กลัวตาย

แต่คนเราตาย โดยปกติมันห่วงลูกห่วงหลานห่วงสมบัติทั้งหมด คนจะตายกระวนกระวายมาก หรือถ้าคนนอนหลับตายไปนั่นก็อีกเรื่องหนึ่ง หรือคนตายไปด้วยความสงบ มันตายด้วยการข่มไว้ ข่มความคิดไว้ พระอรหันต์ตาย ชั้น ๕ คือความผูกพันมันไม่มี ใจมันสะอาดบริสุทธิ์ ใจมันว่างหมดแล้ว กับปุถุชนตาย ปุถุชนคือว่า คนธรรมดาตายมันตายเหมือนกัน แต่หัวใจมันผูกมัดกับกิเลสไปด้วย ชั้น ๕ กับใจมันผูกมัดกันไป ความนึกคิดความทุกอย่างมันอยู่ที่ใจ

ที่น้ำมันไม่ใช่ตายเฉพาะร่างกายตายนี้ มันกังวลทุกขร้อนด้วยใจใหม่ ความกังวลความทุกข์ร้อนความกลัวข้างหน้านั้นแหละปุถุชนตาย ถึงว่าตายไม่เหมือนกัน ไม่ใช่ว่าคนธรรมดาตายก็ทั้งธาตุ ๔ เหมือนกัน แต่ชั้น ๕ ไม่ได้ทั้ง คำถามกลับถูก...

คำถามว่า “ในเมื่อมีเศษนามรูป...” คำว่านามรูปมันเป็นนามธรรม นามรูปใจใหม่เพราะคนธรรมดาตาย อันนี้เป็นในอรรถกถา ในตำรามันมี แต่ที่นี้คำตอบมันกลับไปคัดค้าน...

คำตอบว่า “ถ้าเศษเนื้อเหมือนกันหมด คนตายไป คนธรรมดาที่ต้องเป็นพระอรหันต์ทั้งหมด” มันต่างกันตรงนี้ ถ้าเป็นหลวงปู่มั่นตอบ หลวงปู่มั่นจะ 모르ตรงนี้หรือ ถ้าอย่างนั้นถ้ารู้ตรงนี้ ทำไมในสวดมนต์เขียน ในสวดมนต์ทุกๆ ไป ภารา หเว ปลูกุขนุชา เห็นไหม ภาระ ชั้น ๕ เป็นภาระอย่างยิ่ง กับขันธมาร ในพระไตรปิฎกมี ขันธมารก็เรานี้ ชั้น...ชั้นเป็นมาร ความเห็นเราเป็นมาร กิเลสมันเป็นเราหมดเลย แต่ถ้าเป็นพระอรหันต์ ชั้น ๕ นี่เป็นภาระไร ชั้น ๕ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เห็นไหมมันเป็นนามธรรม มันเป็นภาระ คือว่าถ้าขาดแล้วใจ เห็นไหม ถ้ารู้ตรงนี้จะพูดไม่ได้ จะพูดคำว่า...

“ถ้าคนตายธรรมดาเศษเหมือนกันก็ต้องเป็นพระอรหันต์เหมือนกัน”

นี่ตรงนี้นักจะเข้าใจมาก คูอย่างอนัตตลักษณะสูตรเห็นใหม่ เวทนา เวทนาเยปิณีพินนนะติ สัญญาเยปิณีพินนนะติ สังขารสุปิณีพินนนะติ วิญญานัสสัมปิณีพินนนะติ คือว่าชั้น ๕ นี้เป็นอหยาโย ปอเป็นอหยาโยก็ทั้ง นิพพินนนะติคือความเป็นอหยาโย ละชั้น ๕ แล้วจึงถึงนิพพาน อาจารย์ยังบอกไม่ใช่เลย เพราะอะไร? ละชั้นเห็นใหม่ นามรูป ชั้น ๕ กับจิตละแล้วนี้ พระอนาคามันยังมีตอของจิตอีก ในเทศน์อาทิตย์ตปริยายสูตร เห็นใหม่ มะโนสัมผัสเสปิ นิพพินนนะติ ใจที่สัมผัส ใจที่เป็นมนที่ละชั้น ๕ แล้ว มันยังมีตัวมะโน นิพพินนนะติ ไม่ใช่ชั้นมันเป็นมน ต้องไปละตรงนั้น ..ละตรงนั้น นี่อาจารย์มหาบัวท่านยืนยันบนศาลาประจำเลย นี่เป็นประเด็นข้อที่ ๑

ถาม นี่ข้อที่ ๒ นะ (อ่านคำถาม) “ถ้าเช่นนี้ นิพพานทั้งสองอย่างนี้จะเอาอย่างไรกันเล่า...”

ตอบ (อ่านคำตอบ) “เรื่องนี้มีในพุทธภาษิต ตรัสสุปาภิเสสนิพพานสูตรแก่พระสารีบุตร ในอังคฺลิตะนิกาย พวกนิบาต พระนิบาตหน้า ๓๑ ความสังเขปว่า วันหนึ่งในเวลาเช้า พระสารีบุตรไปเที่ยวบิณฑบาต แล้วพวกปริพาชกพูดกันว่า ผู้ที่ได้บรรลุสุปาภิเสสนิพพาน สุปาภิเสสะ... (หลวงพ่อ เห็นใหม่ตรงนี้นั่นนะ) ผู้ที่ได้บรรลุสุปาภิเสสะ... (หลวงพ่อ แต่เขาไม่ได้เติมคำว่า นิพพาน ไม่มี) สุปาภิเสสะตายแล้วไม่ฟื้นนรก กำเนิดสัตว์เดรัจฉาน เปตวิสัย อบาย ทุกคติ วินิบาต

“ครั้นพระสารีบุตรกลับจากบิณฑบาตแล้ว จึงไปเฝ้าพระพุทธเจ้ากราบทูลตามเนื้อความที่พวกปริพาชกเขาพูดกันอย่างนั้น พระผู้มีพระภาคว่า “สุปาภิเสสะ บุคคล ๕ จำพวก มีพระอนาคามี ๕ จำพวก พระสกิทาคามี ๑ จำพวก พระโศคาบัน ๓ จำพวก ตายแล้วพ้นจากนรก กำเนิด สัตว์เดรัจฉาน เปตวิสัย อบาย ทุกคติ วินิบาต

“ปริยายนี้ไม่แจ่มแจ้งแก่ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกาเลย เพราะได้ฟังธรรมปริยายนี้แล้ว จะประมาท และธรรมปริยายนี้เราแสดงด้วยความประสงค์จะตอบปัญหาที่ถามในสุปาภิเสสนิพพานสูตรนี้ไม่ได้ตรัสถึงอนุปาภิเสสะ แต่ก็พอสันนิษฐานได้ว่า อนุปาภิเสสะคงจะเป็นส่วนของพระอรหันต์”

หลวงพ่อ เห็นใหม่ สุปาภิเสสะ ถ้าเข้าใจ ในนี้เราไม่ตอบปัญหานี้ แต่มีอยู่

พระสารีบุตรไปถามพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าตอบเรื่องธรรมที่ชั้นสูงขึ้นไป พระพุทธเจ้าบอกว่า “บางอย่างโยมไม่ควรฟัง” อย่างเช่น หลวงปู่มั่นตอบปัญหาแม่ชีเรื่องข้าวที่มันเป็นตัว

หนอน ท่านบอกว่า “ไม่ควรพูดเลย” เพราะว่าพอเราพิจารณาไปเป็นอดีตภพภูมิกโยค ก็ว่า พิจารณาข้าวเป็นตัวหนอน มันเป็นความคิดที่ว่ามันภาวนาเกินส่วน เพราะกิเลสบังเงา ถ้าตอบนี้ พวกภาวนาทุกคนจะอ่อนแอ พอปฏิบัติถึงนี้ก็ว่าเป็นอดีตภพภูมิกโยค ท่านถึงไม่เคยเทศน์ให้ใคร ฟังเลย เทศน์เฉพาะแม่ชีนั้น อาจารย์มหาบัวท่านบอกว่า “เทศน์เฉพาะสองหน เพราะเทศน์อย่างนี้ แล้วคนจะคิด”

อันนี้ก็เหมือนกัน แล้วพูดเรื่องอเสขะ มันไม่ใช่พูดเรื่องนิพพาน คนตอบทำไมจับพลัดจับ ผิด เสขบุคคล-อเสขบุคคล ๔ จำพวก ผู้ที่ได้อเสขะคือควรศึกษา-ไม่ควรศึกษาไป มันเป็นอเสข บุคคลกับเสขบุคคล แต่ไม่ได้พูดเรื่องนิพพาน

ใช่! อเสขบุคคล คนที่มีการศึกษาอยู่พูดตั้งแต่พระอนาคา ๕ จำพวก พระสัทธาตา ๑ จำพวก พระโสดาบัน ๓ จำพวก

เขาบอกว่า “อเสขะ คือผู้ที่ยังต้องตกนรกอยู่” เพราะเขาเป็นลัทธิต่างๆ ใช่ไหม ลัทธิของเขาไม่ใช่ศาสนาพุทธ เขาไม่ได้อเสขะ คือว่า เขาศึกษาแล้วมันยังตกนรกอยู่ เพราะใจพวกเขาว่าเขาได้ฌาน เขารู้ว่าจิตเขายังวนเวียนอยู่ใช่ไหม เพราะมันตัดกิเลสไม่ได้

แต่อเสขะ อเสขะมันศึกษามาแล้ว อเสขะคือไม่ต้องศึกษาช่วงนั้นแต่ข้างบนยังมีอยู่ เห็นไหม ถึงไม่ได้บอกเรื่องนิพพาน

อเสขบุคคล คือ บรรลุตั้งแต่โสดาบันขึ้นมา อบายภูมิต้องตัดเด็ดขาด เพราะว่ากายกับจิตใช่ไหม สักกายทิฐิมันไม่มี ไม่มีลัทธิพทปรามาส พ้นจากอบายภูมิ

อเสขบุคคล ๕ จำพวกพ้นจากอบายภูมิเด็ดขาด แต่เขาว่าอเสขะของเขา ของลัทธิกับของ ศาสนาเราต่างกัน ของเขาเขาบอกเขาเป็นอเสขะโดยที่ว่า อย่างเช่น เมื่อก่อนนี้พระพุทธเจ้ายังไม่ ตรัสรู้ ใครก็เป็นพระอรหันต์ เป็นพระอรหันต์หมด แต่ไม่รู้ทางพาพ้นทุกข์ใช่ไหม พอพระพุทธเจ้า ตรัสรู้แล้วถึงปัญญาตนว่าเป็นพระอรหันต์ พระอรหันต์จริงกับพระอรหันต์ที่นึกเอาไป

ก่อนที่พระพุทธเจ้าจะตรัสรู้มีอยู่แล้วในลัทธิต่างๆ ว่าเป็นศาสดา เป็นพระอรหันต์ทั้งหมด เลย แต่เขาไม่รู้ทางพ้นทุกข์เห็นไหม อย่างที่พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะไปเรียนกับสัทธชัย นั่น ก็ว่าเป็นศาสดา แต่เสร็จแล้วไปไม่รอด กลับมาเจอพระอัสสชิเห็นไหม พระอัสสชิบอกว่า “เหตุ...

สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นให้เป็นผลใช้ใหม่ พระพุทธเจ้าจักให้ผลนั้นสาวไปหาเหตุ” พระสารีบุตรเป็นพระโสดาบันทันทีเลย

พระโสดาบันมันตัดเหตุตัดผลขาดแล้ว ขาดตรงนี้ขาดที่ว่า จิตนี้มันเป็นอเสขบุคคลจำพวกหนึ่ง เป็นพระโสดาบันแล้ว อเสขบุคคลกับเสขบุคคลต้องศึกษาไปจนหมด...นี่ปุณณ อเสขบุคคลพ้นจากเป้าหมายตามนี้คือว่าพ้นจากอบายหรือไม่พ้นจากอบายไฉน พ้นจากอบายภูมิ พระโสดาบันไม่ตกนรก ตั้งแต่พระโสดาบันขึ้นมา สกิทาคา อนาคตันนี่ปิดเด็ดขาด แต่ไม่ใช่นิพพานนะ! นิพพานมีอีกส่วนหนึ่งนะ ต้องศึกษาจนสิ้นไปนุ่น ภพมันจะสิ้นไป อันนี้มาตอบ ตอบอันนี้ แล้วบอกว่า พระพุทธเจ้าไม่ได้พูดถึงแต่ให้ใช้ได้อนุโลม

ถาม (อ่านคำถาม) “ถ้าเช่นนั้น คำถามต่อไป นั่นก็หมายถึงว่า สังโยชน์หรือกิเลสที่ยังมีเศษเหลืออยู่เป็นอุปาทิเสสนิพพาน ส่วนสังโยชน์ทั้งหมดไปแล้วไม่มีเหลืออยู่คือพระอรหันต์ว่าเป็นอุปาทิเสสนิพพาน”

หลวงพ่อก ถูกครึ่งหนึ่ง ตอบว่าถูกครึ่งหนึ่งเพราะ... คือว่าถ้าอย่างนี้ ส่วนที่หมายถึงว่า สังโยชน์ที่เหลืออยู่ สังโยชน์ที่เหลืออยู่ที่เป็นเศษอยู่เป็นอุปาทิเสสนิพพานนี้ พระโสดาบันก็ต้องเป็นพระนิพพานสิ พระโสดาบัน พระสกิทาคา พระอนาคตันนี่ก็ต้องถึงนิพพานสิ ทำไม่ว่า พระโสดาบัน...อัญญาโกณฑัญญะดวงตาเห็นธรรม พอดวงตาเห็นธรรม ดวงตาเห็นธรรมแต่ยังไม่ทะลุแจ้งในธรรมใช้ใหม่

ดวงตาเห็นธรรมเป็นพระโสดาบัน ดวงตาเห็นธรรมเป็นผู้เข้ากระแสพระนิพพานใช้ใหม่ ผู้ที่ได้โสดาบัน ได้สกิทาคา ได้โสดาบันคือว่า เขาเรียกว่าพวกนี้เข้ากระแสแล้ว อย่างน้อยอีก ๗ ชาติตายเกิด..ตายเกิดอีก ๗ ชาติเท่านั้น พระโสดาบันมี ๓ จำพวก เอกพิชิตคือพระอรหันต์ พระอรหันต์เป็นพระโสดาบันและพระอรหันต์ก็สิ้นไปในชาตินั้นเลย นางวิสาขาเป็นพระโสดาบัน แต่นางวิสาขาไม่สิ้นชาตินั้น นางวิสาขาต้องไปตายไปเกิดอีก เพราะนางวิสาขาไม่ใช่เอกพิชิตคือเป็นโสดาบันชาติเดียว เห็นใหม่ เป็นโสดาบันแล้ว เอกพิชิตคือชาตินี้เป็นโสดาบัน พระอรหันต์เป็นโสดาบัน และก็เป็นสกิทา อนาคตาแล้วสิ้นไปเลย

นางวิสาขาเป็นพระโสดาบันแต่ไม่ขยับขึ้นไป ตายไปต้องไปเกิดอีก เห็นใหม่ เอกพิชิตคือ ๑ ใน ๓ จำพวกนี้ แล้วถ้าสิ้นสุดไป ถ้าสังโยชน์สุดไปถ้าอย่างนั้นพระอรหันต์คือที่ว่า พระอรหันต์สังโยชน์ในส่วนที่เหลืออยู่คือพระอรหันต์ว่าเป็นอุปาทิเสสนิพพาน ถ้าอย่างนั้น ตอน

พระพุทธเจ้าฉันอาหารของนางสุชาดา สำเร็จกิเลสนิพพาน แล้วไปฉันอาหารของนายจุนทะตอน
ดับขันธนั้นอะไร?

ตอนที่ฉันอาหารของนางสุชาดาแล้วสิ้นกิเลสนิพพาน นั่นคือองค์สมเด็จพระสัมมาสัม
พุทธเจ้าเป็นสอุปาทิเสสนิพพาน คือท่านสิ้นกิเลสแล้ว แต่ส่วนที่เหลืออยู่ เศษส่วนที่เหลือคือว่า
ร่างกายยังมีอยู่ พระอรหันต์ที่มีชีวิตอยู่ยังมีร่างกายไว้ พระอรหันต์พอสิ้นสุดถึงกิเลสแล้วดับหมด
ไม่มีการเกิดการตาย หัวใจนั้นเต็มหมด ฉะนั้นพระอรหันต์ที่มีชีวิตอยู่กับพระอรหันต์ที่ตายไปมีค่า
เท่ากัน

ฉะนั้นพระอรหันต์ที่ตายไปแล้ว กับพระอรหันต์ที่มีชีวิตอยู่มีค่าเท่ากัน คือว่าเป็นนิพพาน
เหมือนกัน แต่อนุปาติเสสนิพพานคือพระอรหันต์ที่สิ้นชีวิตแล้ว กับสอุปาทิเสสนิพพาน สอุปาทิ
เสสนิพพาน...เศษ สอุปาทิเสสนิพพานมันมีเศษ...เศษอันนี้ที่ว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ตรัสรู้แล้ว ๔๕ ปี ใช้ขันธ ใช้ความคิด กลับไปโปรดพระเจ้าสุทโธทนะ เห็นไหม ใช้ความคิดใหม่
เศษ..เศษคือขันธ ๕ ใจ ขันธ ๕ คือความจำเดิม แต่ความจำอันนั้นมันเป็นความจำเครื่องมือใจ
ความจำที่เป็นเครื่องมือออกมาสอน ออกมาจำพอ จำนางพิมพาได้ จำอะไรได้ นี่ออกมาโปรดเห็น
ใหม่ จำพระเจ้าพิมพิสารได้ พระเจ้าพิมพิสารบอกไว้แล้วว่า “ถ้าตรัสรู้แล้วให้กลับมาสอนด้วย”
พระพุทธเจ้านิพพานแล้วนะ ตรัสรู้แล้วกลับมาสอนพระเจ้าพิมพิสารจนได้พระโศคาบัน อันนี้
อะไร? สัญญาหรือเปล่า?

นี่ เศษตรงนี้ไง แต่เศษอันนี้ของเราเป็นเศษ ของพระอรหันต์เป็นเศษถึงบอกว่าเป็นภาวะ
เป็นภารา หเว ปลูกขุณฺธา ขันธทั้งหลายเป็นภาระคือต้องดำรงชีพไป แต่เพราะขันธอันนี้มันสืบ
ต่อกับปุถุชนเราได้ สืบต่อกับสมมุติได้ ก็เลยอันนี้ นี่ เศษส่วนนี้สืบต่อกัน แต่เวลาท่านเทศน์โปรด
พวกเทวดาละ ไปเทศน์โปรดข้างบนละ อันนั้นก็เป็นส่วนหนึ่ง ถ้าเศษส่วนมันต้องเป็นเศษส่วน
อันนี้

แต่อันนี้บอกว่าถ้ายังมีอยู่ไง ถ้าเป็นพระโศคาบันขึ้นมา นี่สังโยชน์ขาดไปแล้ว นี่คืออนุ
ปาติเสสนิพพาน แต่พระอรหันต์คือว่าอนุปาติเสสนิพพานคือสิ้นสังโยชน์หมด แล้วถ้าสังโยชน์
เหลือเศษอยู่คือว่าตั้งแต่โศคาบันมานี้ สังโยชน์ขาดไป ๓ ตัว สกิทาคามีสังโยชน์อ่อนไป อนาคต
คือว่าขาดไป ๕ ตัว พระอรหันต์สังโยชน์ขาดทั้งหมดเลย ๑๐ ตัวที่เชื่อมต่อนี้ขาดหมด นี่ มัน
ตีความผิดตรงนี้ไง

ถาม (อ่านคำถาม) “ถ้าพูดอย่างนี้คงไม่มีใครเห็นด้วย คงว่าเขาคงเข้าใจผิด ไม่ตรงกับเขา เพราะเป็นแบบสั่งสอนกันอยู่โดยมากกว่า สอุปาทิเสสนิพพานของพระอรหันต์ที่ยังมีชีวิตอยู่ อนุปาทิเสสนิพพานของพระอรหันต์ที่นิพพานแล้ว”

ตอบ (อ่านคำตอบ) “ข้าพเจ้าเห็นว่าจะเป็นเรื่องอรรถาภิธานที่ขบพระพุทธรูปที่ไม่แตก แล้วก็เลยถือตามกันมา จึงมีความคัดค้านไม่ได้คลายเช่นชัดเจนเหมือนที่ทรงแสดงแก่พระสารีบุตร ซึ่งจะไม่มีการคัดค้านได้หมายกิเลสนิพพานโดยตรง”

หลวงปู่ เห็นไหม กลับไปเอาที่ว่าตอบพระสารีบุตร ถ้าตอบพระสารีบุตรมันควรจะอยู่ในขอบเขตของเสขบุคคลกับอเสขบุคคลเท่านั้นเอง คำถามนี้ เพราะคำถามของพระสารีบุตรถามพระอรหันต์ ถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถามถึงว่า ตกอบายภูมิ พวกสัตว์ที่ยังตกไปอบายอยู่ไม่ได้ถามถึงนิพพาน คำถามของพระสารีบุตรถามพระพุทธรูปเจ้าก็คำถามมีขอบจำกัดว่าแก่นั่นเอง แค่ว่าตกไปในอบายภูมิใช่ไหม

สัตว์ที่ยังเป็นในอบาย พระพุทธรูปเจ้าก็บอกว่าตั้งแต่บัดนี้พวกนี้ไม่ตกไปแล้ว ตั้งแต่พระโศคานันต์ขึ้นมาไม่ตก นี่ ยิ่งกับว่าเอาอันนั้น...เอาสูตรนั้นมาตอบเรื่องนิพพานไง สูตรนั้นมันสูตรถึงเรื่องอบายภูมิ เรื่องเสขกับอเสข แต่เรื่องอนุปาทิเสสนิพพานนี้มันคนละเป้าหมาย คนละเป้าหมายหมดเลย แต่บอกว่าอรรถาภิธานไว้ พระพุทธโฆษาจารย์นะ อันนั้นก็ส่วนหนึ่ง เห็นด้วยว่าอาจจะมีส่วนผิด ส่วนผิดในการพิมพ์การจดจารึกมา แต่เนื้อหามันควรไม่ผิด เพราะในอรรถกถาบางอย่าง ตรวจสอบตรงนี้ มันตรงกับพระไตรปิฎก ตรงในพระไตรปิฎกหลายวรรคหลายตอนเช่น เช่นที่ว่า ภารา หเว ปญจกขุชธา นี้ก็ตรง มันตรงกันไปหมด

แต่อันนี้คลาดเคลื่อน พูดถึงคำถามกลับถามถูก คำตอบกลับตอบผิด ฉะนั้นถือว่าคำตอบนี้เป็นหลวงปู่มั่นนี่มันไม่ค่อยลงใจ ไม่ลงใจเลยว่าเป็นหลวงปู่มั่นตอบ แต่นี้เป็นหนังสือเรามีอยู่เล่มหนึ่ง หนังสือเล่มนี้เห็นแล้ว เป็นปัญหาถามตอบ ปุจฉา-วิสัชนา หลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นตอบเจ้าคุณอะไรนะ...?

เป็นปัญหาอย่างนั้นเป็นปัญหาไป แต่เราก็ยืนยันแก่นั่นเอง แต่ในนี้พอขึ้นชื่อว่าเป็นปัญหาหลวงปู่มั่น ใครก็ค้านไม่ได้หรอก ทุกคนไม่กล้าค้าน แล้วอย่างนี้มันจะไปขัดกับหลักวิชาการทั้งหมดเลย หลักวิชาการนะ บางอย่างผิดยอมรับว่ามีผิด ในพระไตรปิฎกก็มีผิดมาก อย่างที่พูดเมื่อกี้เรื่องอนัตตลักขณสูตร อาทิตตปริยายสูตร แค่นี้ก็ต้องขัดกันแล้วในพระสูตร สูตรหนึ่งบอกว่าละ

ชั้น ๕ แล้วนิพพาน อีกสูตรหนึ่งบอกว่าต้องละชั้น ๕ แล้วยังไปละกามของจิตอีก ละอวิชชาอีก
ชั้นหนึ่ง ใน ๒ สูตรมันจะขัดกันเลย ขัดกันอยู่แล้ว

อันนั้นยกไว้ อันนั้นหมายถึงว่าเป็นแผนที่ มันสำคัญที่พวกเราจะเดินไปทางไหน ให้อย่าง
นั้นยกไว้เลย ปล่อยเขาไป เพราะถูกฝึกมันอยู่ที่การจดจારึกมา แต่มันเอาสูตรหนึ่งไปตอบอีกสูตร
หนึ่งเลย สูตรที่ถามเรื่องตกอบาย เพราะในพวกปริพาชกเขาพูดกันอยู่ว่าอเสขบุคคลยังไปตกใน
อบายภูมิอยู่ คนที่ศึกษามาแล้ว เสขบุคคล-อเสขบุคคล ไม่ได้บอกว่าสุปาติเสสนิพพาน เอามาจับ
พลัดจับผลูมาตอบกันได้ เอาคนละสูตรมาตอบเป็นสูตรเดียวกัน

มีหลายสูตรที่พระพุทธเจ้าไม่อยากเทศน์ให้ใครฟัง ตัวอย่างเช่นที่ว่า พระสารีบุตรเทศน์ให้
นาคะสิ จนอนาคะร้องไห้ นะ บอกว่า “ธรรมะอย่างนี้ฆราวาสควรได้ยินบ้าง” พระสารีบุตรบอกว่า
“ไม่ได้ ธรรมะอย่างนี้มันละเอียดเกินไป” เพราะว่าปัญญาของฆราวาสมันไม่ถึง พระอนาคะบอก
ว่า “มี คนที่ฟังได้มี” แล้วมันธรรมะง่ายๆ ธรรมะป่า ธรรมะง่ายๆ ฟังเข้าใจ ถ้าคนมีพื้นแล้วจะ
เข้าใจทันทีเลย จะเข้าใจ

แต่บางอย่างมันพูดแล้วมันประมาทไป เป็นอย่างนี้แล้วควรจะเป็นอย่างนี้ๆ มันเหมือนกับ
สัญญาด้วย มันประมาท คนจะทำหรือไม่ทำไป สองเป้าหมายมันยึดด้วย ฆราวาสถึงว่าพื้นฐานมัน
ไม่แน่น มันมีหลายๆ เหตุผลที่ว่าไม่ถาม ไม่ตอบ ไม่บอกฆราวาส ไม่ให้ฆราวาสฟัง แต่ไอ้ที่มันไม่
นี่นะ มันค้านหมดเลย มันเอาสูตรนั้นมาตอบสูตรนั้นๆ แล้วมันคือว่า...ถ้าอ่านอย่างนี้แล้วเข้าใจ
ว่าพวกปริยัติ ปริยัติพวกที่มีวิชาการเขาจับได้ แต่เป็นความตริกของเขา อันนี้เป็นแค่ความตริก..
ความตริก พยายามเอาสูตรนี้เข้ากับสูตรนี้ไง ความตริก ตริกว่าสูตรนี้กับสูตรนี้มันตรงกัน สูตรนี้ๆ
ความตรงไปในความเห็นเขา แต่หลักความจริงมันผิดหมดเลย มันไม่เข้าหลักความจริงเลย
เพราะว่าถ้าวัดภูมิกันแล้ว มันก็ได้ภูมิแค่อเสขะกับเสขะนั้นล่ะ เขาคิดได้แค่นั้นเอง

แต่เขาไม่แทงทะลุในคำว่านิพพานไป ถึงบอกว่า ใช้สูตรของอเสขะมาเข้ากับอันนี้ มาเข้า
กับอนุปาติเสสะ ไอ้เสขะ-อเสขะมันเป็นผู้ที่เดินมาทั้งนั้น...มันเป็นระหว่างใจ เหมือนมรรคอรียธัง
จัง...มันก้าวเดินไป มันยังไม่ถึงสุดไซ้ไหม แต่ถ้าสุปาติเสสนิพพานกับอนุปาติเสสนิพพาน...มัน
เป็นผลแล้ว ไอ้สองคำนี้มันเป็นผล ผลของผู้ที่ปฏิบัติจบ ผลของผู้ที่ปฏิบัติจบแล้วกับผู้ก้าวเดิน
ต่างกัน แต่ไปเอาการก้าวเดินนั้นมาตอบเป็นผลไป

อุปาทิเสสนิพพานพระอรหันต์นะ ตั้งแต่เวลากิเลสดับ มันจบแล้ว เป็นผู้ที่ไม่ต้องมีการศึกษาอีกแล้ว มันจบแล้วมันจะเรียนอะไรอีก มันอ้อมพอมหมดแล้ว นี่มันเป็นผล แต่ไอ้เสอะ-อเสอะมันยังไม่จบเห็นไหม พระพุทธเจ้าบอกบุคคล ๕ จำพวกที่เป็นเสอะ ที่ยังไม่ใช่เสอะ ไม่ใช่อุปาทิเสสนิพพาน ท่านไม่ได้เน้นคำว่านิพพานเข้าไปรวมในคำตอบแม้แต่นิดเดียวเลย ท่านพูดถึงอเสขบุคคลเท่านั้น ไม่ได้พูดถึงคำว่านิพพาน

มันถึงว่าเป็นเหตุอยู่ ยังต้องก้าวเดินอยู่ ทีนี้คนตอบคนที่เอามาตอบ ถึงบอกว่าถ้าเป็นหลวงปู่มั่นนะ ไม่คิดว่าจะพลาดตรงนี้ ไม่คิดว่าจะพลาด มันไม่แน่ใจตั้งแต่ที่แรกแล้ว อ่านตั้งแต่ที่แรก มันซัดๆ อยู่ คำตอบบางอย่างซัดๆ อยู่ แต่ส่วนใหญ่ดี..ส่วนใหญ่ดี แต่พอเวลาสูงๆ ขึ้นมาเสียเลย ส่วนใหญ่ก็ภูมิปัญญาแก่นั่นไง พี่นๆ ดีมากเลย แต่พอเป็นผล ถ้าผลข้างล่างยังผิดอยู่นะ ถ้าผลนี้ผิด

แต่เวลาตอบเรื่องนี้ เรื่องอวิชา เห็นไหม เรื่องภวาสวะ เรื่องอาสวะ ๓ อนุสัย เออใช่ได้อยู่ สัจโยชน์ สัจโยชน์ไม่มีเจตนา ความคิดนี้เป็นความคิด เจตนาเป็นความคิด เจตนาเป็นจินตมย ปัญญา มันยังมีเจตนาอยู่ จินตะอยู่ มันเข้ากับสัจโยชน์ไม่ได้ สัจโยชน์มันไม่มีเจตนา เออ...อย่างนี้ฟังได้

แต่พอมานะ...อันนั้นมันก็ยังถือว่าเป็นอาสวะ ๓ แต่ยังไม่เคยเห็นการดับของอาสวะเลยใจ ถึงได้ตอบตรงนี้ผิดใจ นี่ตอบตรงนี้ผิด! แล้วถ้าอันนี้เป็นคำตอบของหลวงปู่มั่น ถ้าอันนี้ถูกนะ ก็หิบบอันนี้ไว้ก่อน ถึงได้พูดไว้ใจ เพราะว่าพิมพ์เป็นหนังสือด้วยลงมติชนด้วยไปทั่วประเทศเลย อันนั้นเรื่องของเขา นี่เพียงแต่ว่า...ในเมื่อเห็นเป็นประโยชน์ก็พูดไว้แบบนี้ แล้วเก็บไว้ พูดเอาไว้เฉยๆ แล้วมันจะเป็นยังให้มันเป็นไป

อุปาทิเสสนิพพานกับอุปาทิเสสนิพพาน พระพุทธเจ้าไม่ได้แยกหรอก มันเป็นสัจจะ มันเป็นความจริงอย่างนั้นเอง พระพุทธเจ้าไปแยกได้อย่างไร อย่างเช่นธรรมะมีอยู่แล้ว พระพุทธเจ้าบอกธรรมะมีอยู่ดั้งเดิม พระพุทธเจ้าไม่ได้ตกแต่งธรรมะเลย ถ้าธรรมะตกแต่งได้ ธรรมะทำลายได้นะ วัฏฏะทำลายได้ นรกสวรรค์พระพุทธเจ้าทำลายหมด พระพุทธเจ้าไม่ได้แยกมันเป็นอย่างนั้นจริงๆ

สิ่งที่มันเป็นอย่างนั้น โทษนะนี่เทียบ สิ่งที่เป็นอย่างนั้น วัตถุคนละชิ้นนะ วัตถุคนละชิ้นมันก็ต้องแบบว่า เหมือนว่าอย่างเอาวัตถุที่สะอาดกับสกปรก เห็นไหมมันคนละส่วนกัน มันคนละ

กาล คนละเวลา อันนี้ก็เหมือนกัน สอุปาทิเสสนิพพานคือว่ายังมีลมหายใจฟอดๆ อยู่ ก็หัวใจที่เป็นพระอรหันต์ หัวใจที่เป็นพระอรหันต์มันอยู่ในร่างกายที่ว่าเป็นธาตุขันธ์เหมือนกัน ถึงได้บอกว่า...

“เวลาคนตายแล้ว มันถึงได้บอกคนตายแล้วกับพระอรหันต์ตาย มันก็ทิ้งธาตุขันธ์เหมือนกัน มันถึงต้องเป็นพระอรหันต์เหมือนกันไง เพราะคนตายแล้วคือตายมันทิ้งร่างกาย พระอรหันต์ตายก็ทิ้งร่างกาย อย่างนั้นเราต้องเป็นเหมือนกันสิ”

มันไม่เหมือนตรงนี้ไง ไม่เหมือนตรงที่ว่า คนตายตายด้วยกิเลส ตายด้วยความยึดมั่นถือมั่น ตายด้วยความทุกข์ พระอรหันต์ตายไปมันสลัดเลย อย่างรู้ว่ากำหนดตาย นั่งตาย นอนตาย เดินตาย ตายได้ตลอด ตายยังงี้ก็ได้ เพราะมันไม่กลัวเรื่องตายแม้แต่นิดเดียว เห็นไหม เพราะว่าสอุปาทิเสสนิพพานมันมีร่างกายกับมีหัวใจอยู่ด้วยกัน มันยังคลุกเคล้ากันอยู่ แต่มันสะอาดแล้ว

แต่อนุปาติเสสนิพพานคือว่าพระอรหันต์ที่ตายไปแล้ว อย่างเช่นหลวงปู่มั่นตายไปแล้ววันนี้ ปัจจุบันนี้ แล้วมันคนละส่วน มันเป็นคนละเรื่องกัน ไม่ใช่พระพุทธเจ้าแยก มันเป็นสัจจะความจริงอย่างนั้น ว่าพระอรหันต์ที่ตายแล้วแต่ยังมีชีวิตอยู่ เพราะยังมีชีวิตอยู่ยังเป็นมนุษย์อยู่ จิตของพระอรหันต์ที่อยู่ในร่างของมนุษย์ กับจิตของพระอรหันต์ที่อยู่ในนิพพาน ส่วนที่สะอาดบริสุทธิ์ไม่มีร่างของมนุษย์อยู่ด้วยไง มันเป็นสัจจะ พระพุทธเจ้าไม่ได้แยก พระพุทธเจ้าไม่ได้แต่งเติมขึ้นมา พระพุทธเจ้าพูดตามสัจจะความจริงอย่างนั้น อริยสัจด้วย พระพุทธเจ้าไปแยกที่ไหน ธรรมะมันเป็นจริงอย่างนั้น เราต่างหากไม่เข้าใจ

แล้วทำไมพระพุทธเจ้าให้มันยุ่ง ให้สาวกในวัฏฏะมาเถียงกัน

ไม่ใช่! มันเรื่องจริงเป็นอย่างนั้น แล้วท่านแยกเอาไว้ ปัญญาพระพุทธเจ้า คือว่า ผู้รู้ตามแล้วจะแยก จะเถียงไม่ได้เลย “โธ้ย! ทำไมพระพุทธเจ้าไม่บอกอย่างนั้นๆ”

ไม่มีทาง! แต่เพราะไม่รู้ไง จะให้พระพุทธเจ้าพูดอย่างนั้นมันพูดได้อย่างไร? จะไปสร้างธรรมขึ้นมาได้อย่างไร? ธรรมมันมีอยู่แล้ว สิ่งนี้มีอยู่ดั้งเดิมอยู่แล้ว พระศรีอริยเมตไตรยก็ต้องมาตรัสรู้วันนี้ ฉะนั้นถึงว่ามันเป็นจริง! แต่พวกเราไม่รู้จริง ไม่รู้จริงก็เอาทฤษฎีเข้าไปจับ เอาความเห็นเข้าไปจับ มันถึงว่า “ทำไมแยกสองคำนี้ไว้?”

มันเป็นสัจจะ! มันเป็นความจริงของมันอยู่อย่างนั้นไม่ได้แยก แต่พูดมาให้รู้เฉยๆ

คำเทศน์ของหลวงปู่มั่นในมุตโตทัย อาจารย์มหาบัวก็อยู่ แต่มุตโตทัยเทศน์แล้วเป็นเทศน์
กัณฑ์เดียว แล้วพอมาดอนหลังมาตัดเป็นข้อๆ แล้วขยายความนิดหน่อย ท่านบอกว่า “มันต่ำไป”
๓๐ เปอร์เซนต์... ไม่ใช่ มันหายไป ๓๐ เปอร์เซนต์ มันไม่เข้มข้นเหมือนกับ ๑๐๐ เปอร์เซนต์แบบที่
หลวงปู่มั่นเทศน์ไว้ มันอ่อนไป ๓๐ เปอร์เซนต์ เหลือคุณค่าประมาณ ๗๐ เปอร์เซนต์

แต่เดิมมุตโตทัยหลวงปู่มั่นเทศน์ไว้ ท่านก็อยู่ในเหตุการณ์ มุตโตทัยนี้อาจารย์มหาบัว
รับประกัน หนังสือผ่านไปเขาจะไปเสนอท่านให้ท่านดู ท่านบอกมุตโตทัยนี้ “ซัวร์!” แต่พอมานำ
คุณจุมที่ว่าตอบเจ้าคุณจุมเขาก็เอามาให้ดูอีกเหมือนกัน ท่านบอกว่าอันนี้ “ไม่แน่ใจ” วางั้นเลย ท่าน
ก็ไม่ถึงกับปฏิเสธนะ ท่านบอก “ไม่แน่ใจ” อันนี้ก็เหมือนกัน อันนี้ฟังแล้วมันไม่แน่ใจในเนื้อหา
สาระ มันไม่แน่ใจ

แต่ถ้าแน่ใจ มุตโตทัยนี้ “ซัวร์!” แล้วสมัยนั้นเทปมันมีรุ่นหลัง ใส้เทปใหญ่ๆ ท่านบอกเอง
อาจารย์มหาบัวท่านพูดว่า “สมัยนั้นเสียค่ายมากยังไม่มียเทป เทคโนโลยียังไม่ออกมา ถ้ามีเทปช่วง
นั้นนะจะอัดไว้ได้มหาศาลเลย” ขนาดว่าเทศน์ธรรมดาๆ แค่มุตโตทัยอันเดียว เรายังทิ้งกันมากเลย
นะ เทศน์สั้นๆ นะ บางคืนเทศน์ถึง ๔ ชั่วโมง ๓ ชั่วโมง นี่ มันธรรมดาขนาดไหน ถ้าเทศน์ถึง ๔
ชั่วโมงก็ต้องใช้ถึง ๔ ม้วน เทศน์ที่ ๔ ชั่วโมงไปเรื่อยเลย แบ่งแจกละเอียดหมดเลย แต่มันไม่มีเทป
อัดไว้

แต่มุตโตทัยตอนหลังมีอัดไว้ แล้วพอเริ่มทำๆ จะมีเทปเครื่องใหญ่ ใส้เทปม้วนใหญ่ๆ
เทปโบราณ เขาว่าอัดกันไว้อยู่ ได้ไว้กันบ้าง แต่จะได้ไว้ขนาดไหนมันไม่มีใครรักษา เพราะช่วง
นั้นต่างคนต่างว่า “วัดเป็นที่สาธารณะ” ไม่มีใครคิดจะเก็บไว้ มันก็เลยเป็นอย่างนี้ไป แต่อันสุดท้าย
อาจจะมีคนจดหรือว่ายังงัยอยู่ เวลาแปลก็เหมือนกัน เวลาแปล เวลาลอกออกมามันจะเคลื่อนไป
อย่างไร มันเคลื่อนไป พอมันเคลื่อนไปมันก็จบ

ฉะนั้นถึงว่าไม่แน่ใจ ท่านพูดว่า “ไม่แน่ใจนะ” จะบอกว่าผิดเลยแต่มันก็มีประโยชน์อยู่
เหมือนกัน แต่อันนี้ก็เหมือนกันว่า “ไม่แน่ใจ” แต่คำแรกนี่ตอบคำแรก “ไม่เชื่อเลย!” ถ้าอย่างนั้น
คนตาย เอ้า! ถ้าอย่างนั้นคนตาย...ทำไมพระอานนทขึ้นไปทำให้แยกกายบนอากาศได้เลย มีนะมี
พระอรหันต์ตายที่ว่า โอ้โห! หลวงปู่เสาร์นั่งตายอย่างนี้ ไม่เคยกลัวตายเลย จะตายเมื่อไหร่ก็ได้ จะ
ตายที่เขมร จะตายที่พระตะบอง

ลูกศิษย์บอก “ไม่ได้นี่ไม่ใช่เมืองไทย ต้องกลับมาเมืองไทย” ถ้าอย่างนั้นเอาเสลี่ยงหามาพอหามาที่อุบล “ขึ้นมาถึงวัดแล้วครับ เข้าเข้าโบสถ์...” กราบครั้งที่ ๑ กราบครั้งที่ ๒ กราบที่ ๓ หยุดเลย ไปเลย ไม่เคยตกใจ ไม่เคยกังวลเลย นี่พระอรหันต์ตายกับมนุษย์ตายต่างกันมหาศาล! ต่างกันมาก จะบอกว่า ถ้าสุปาภิเสสนิพพานเป็นพระอรหันต์ที่ยังมีชีวิตอยู่นี้ มนุษย์ก็เหมือนกัน ตายก็เหมือนกัน นี่ ตอบได้ยังไงไร อันนี้ชัดมาก ชัดสุดๆ เลย รับไม่ได้!

ถาม พระโศคาบัน พระสภิกาทา พระอนาคา เป็นสุปาภิเสสนิพพาน พระอรหันต์เท่านั้นเป็นอนุปาภิเสสนิพพาน

หลวงปู่ พระโศคาบัน พระสภิกาทา พระอนาคา มันจะนิพพานได้อย่างไร? เออ...ถ้าเข้ากระแสนิพพานถูกต้อง พระโศคาบันเข้ากระแสพระนิพพาน พระสภิกาทา พระอนาคา ผู้เดินเข้าสู่กระแสนิพพาน

เดินเข้าสู่กระแสนิพพาน กับอนุปาภิเสสนิพพานมันคนละเรื่อง!

เหตุการณ์เดินเข้ากระแสนิพพาน เข้ากระแส แม่น้ำ เข้าคลองออกแม่น้ำ แม่น้ำจะลงทะเลนี้ว่าเป็นสุปาภิเสสนิพพาน...เป็นผล พอดีกันนะออกจากภูเขากึ่งทะเลเลย ไม่ต้องผ่านคลองผ่านแม่น้ำ มันไม่ใช่ มันต้องผ่านคลอง ออกคลอง ออกแม่น้ำ ออกปากน้ำลงทะเล ทะเลไปรวมในมหาสมุทร นั่น! สุปาภิเสสนิพพานคือทะเล อนุปาภิเสสนิพพานคือมหาสมุทร

มันก็เหมือนกันนะ สิ่งที่มีร่วมกัน น้ำกับน้ำแข็ง น้ำเป็นน้ำ แข็งตัวขึ้นมาเป็นน้ำแข็ง น้ำธรรมดากับน้ำแข็งมันคนละน้ำแต่น้ำเหมือนกัน น้ำมันแข็งตัวเป็นก้อน กับสุปาภิเสสนิพพาน น้ำเป็นน้ำ น้ำเป็นน้ำธรรมดานั้นอนุปาภิเสสนิพพาน ไม่ต้องไปแข็งตัวเป็นวัตถุ แข็งตัวเป็นก้อนเป็นน้ำแข็งก้อนนั้นสุปาภิเสสะ เพราะมันเป็นก้อนเป็นสมมุติ เพราะอันนั้นเป็นสมมุติ แต่สมมุตินั้นเกิดจากน้ำ

กายอยู่ในร่างกาย ร่างกายเป็นของสมมุติ มันเป็นสิ่งจะมันมีอยู่ตามความเป็นจริง มันเป็นสิ่งจะอยู่แล้ว พระพุทธเจ้าไม่ได้มาบัญญัติใหม่ ของมันมีอยู่ดั้งเดิม แต่คนไม่เคยเห็น คนมันโง่! คนมันไม่เคยเห็น ทฤษฎีจินตนาการไป คำนกับหลักความจริงทั้งหมด เป็นตำราได้อย่างไร แล้วให้คนเดินตามเขาจะเดินอย่างไร

อ่านมาตลอด แล้วอ้างด้วยนะ อ้างว่า “หลวงปู่มั่น” อ้างหลวงปู่มั่นแล้วใครจะไม่เชื่อ
ตอนนี้ชื่อเสียงคับฟ้า คนก็เลยหลงตามกัน ปฏิบัติได้แค่นี้เขาว่า “เป็นอนุปาติเสสนิพพานแล้วละ”
ไม่ต้องปฏิบัติด้วย ตั้งใจตายเฉยๆ ก็เป็นพระอรหันต์แล้ว ตายด้วยความสงบใจ ไม่ทรมานทรมาย ตาย
ด้วยความนิ่มนวล นอนตายเรียบๆ นั่นคือพระอรหันต์ เออ...อนุปาติเสสนิพพาน ตั้งใจ..ตั้งใจเวลา
ตายหน่อยเดียว